

Vylučovací soustava MUDr. K.Kapounková

EXKRECE

=Zbavení se látek vyloučením exkrecí

Lidské tělo je schopno rozlišit látky potřebné od nepotřebných (škodlivých)

Celá řada látek vzniká jako odpadní produkt při metabolických pochodech

A) **renální** (ledvinná)- moč

B) **extrarenální** (mimoledvinná)

kůže - pot (H₂O, močovina, kyselina močová, NaCl)

plíce - dýchání (H₂O, CO₂, aceton, alkohol)

trávicí ústrojí- stolice (nestrávené zbytky, H₂O)

Význam ledvin :

1. **Exkreční** (vylučování):

- odstraňování odpadních látek metabolismu (močovina, kys.močová)

- odstraňování cizorodých látek (léky)

2. **Řídící**

řízení acidobazické rovnováhy (rovnováha mezi kyselými a zásaditými látkami v těle)

renin : enzym vylučovaný po podráždění chemoreceptorů (koncentrace

NaCl) a baroreceptorů (průtok krve) – zvyšuje množství ECT

(ovlivňuje TK)

erythropoetin (EPO – erythropoéza)

3. **Metabolický** (resorbce látek, syntéza kreatininu, D3 – kalcitrolu)

**-hlavním exkrečním orgánem jsou
párové ledviny (ren dexter ,sinister)**

-vývodné cesty močové:

Párové

CALICES RENALES - kalichy ledvinn

PELVIS RENALIS- pánvička ledvinná

URETER - močovod

Nepárové

VESICA URINARIA - močový měchýř

URETHRA - močová trubice

ROZMĚRY LEDVINY

dospělý 150 g, 10x5x3 cm

novorozenec 1/15 definitivní hmotnosti = 15 g, 1/3 definitivní velikosti

POVRCH LEDVINY

dospělý – hladký, novorozenec - nerovný - renkulizace ledviny

Tvorba moči

PRIMÁRNÍ MOČ: 180 – 200 l/den

= ultrafiltrát krevní plazmy bez bílkovin

Renální frakce MV : 20 -25% (90% kůra,10% dřeň)

GLOMERULÁRNÍ FILTRACE

z krve protékající vlásečnicemi glomerulů je krevní plazma filtrována do interkapsulárního prostoru Bowmannových váčků

Proximální tubulus :

Resorpce GF cca 75%

voda , Na⁺,K⁺,Cl⁻, živiny, urea, HCO₃⁻

Sekrece : cizorodé látky, léky H⁺

Henleyova klička

Resorpce GF cca 15%

voda , Na⁺,K⁺,Cl⁻, živiny

Distální tubulus

Resorpce GF cca 5%

Na⁺,Ca²⁺, voda

Sběrací kanálek

Resorpce GF 4%

voda , Na + (ADH)

Sekrece : K⁺,H⁺

Ledviny jsou orgán pro život nezbytný

K plnění funkce stačí 1 zdravá ledvina – obvykle hypertrofuje

Selhávání funkce ledvin – léčba

peritoneální dialýza

krevní dialýza – umělá ledvina

transplantace

močení = mikce

- Reflexní děj, stah hladkého svalstva měchýře
- Centrum reflexu je v křížové části páteřní míchy (u dospělého se podílí i mozková kůra – novorozenec pouze reflexně)

moč

= vodní roztok elektrolytů a organických látek

1,5 – 2 l definitivní moči
(diuréza)
Polyurii – zvýšené močení
nad 2 l
Oligourie – snížené močení
pod 500 ml
Anurie – zástava močení

Vyšetření moče

Barva

světle žlutá – barvivo urochrom
tmavě oranžová – urobilin u horečky
tmavě hnědá – bilirubin jaterní záněty
špinavě červená – krev
zakalená moč – zánět

Zápach

čerstvá – lehce aromatický
po styku se vzduchem- čpavkový
Lehce kyselá (pH 6,5 – 7)

Složení :

- součásti krevní plazmy (mimo G, bílkoviny)
- dusíkaté látky : urea, kys.močová, kreatinin
- Urochrom
- Sediment: epitelie, uráty, oxaláty

Normálně v moči nenajdeme :

Bílkovinu
Krev
Cukr (glykemie nad 10 mmol/l)
hnis

Reaktivní změny při zatížení

Vasokonstrikce (přívodní tepny), prokrvení ledvin je v průběhu zatížení snižené

Snížení glomerulární filtrace

Snížení tvorby moči

Průtok ledvinami:

- v klidu 20% z celkového minutového objemu srdečního
- lehká práce 9%
- těžká práce 3%

Snížené prokrvení vede k hypoxii ledvinné tkáně

Hemodynamické změny – aktivace sympatoadrenální soustavy

Diuréza:

- v klidu 60 – 90 ml/hod
- předstartovní stav – může stoupnout
- nízké zatížení – reflexně zvýšeno
- při stoupajícím zatížením – diuréza klesá

Po zátěžové reaktivní změny

Proteinurie

- nejvíce krátkodobé intenzivní výkony
- mizí po několika minutách, ale může být i 48 hod.
- nejvyšší hodnoty: hokej, fotbal, házená
- v menší míře u vytrvalostních disciplín
- triatlon – nejvyšší po plavání, tzv. chladová proteinurie

Hematurie

- dlouhé běhy (66% běžců)

Myoglobinurie

- mikrotraumata svalů
- myoglobin má 4x menší molekulu než hemoglobin
- u vytrvalců (extrémní vytrvalostní zatížení)

Ketonurie

- u dlouhotrvajících výkonů (zvýšená β -oxidaci MK – hlavní zdroj energie)

Další katabolity: urea, kys. močová, kreatin (vytrvalost)

CLEARANCE = schopnost organismu se očistit od katabolitů